

Standard pro Ambulance

1. Úvod - definice
2. Místnosti, plochy, technické vybavení
3. Zásady pro navrhování stanice / vysvětlivky, doporučení /

1. Úvod – Definice

Obsah a formy ambulantní péče jsou v současnosti zásadně ovlivňovány novými možnostmi lékařské techniky (aplikace informačních technologií, vysoká diagnostická a terapeutická vybavenost, méně invazivní chirurgické techniky pomocí endoskopů, použití lokálních a regionálních anestetických technik apod.)

Ačkoli má ošetrovatelská a hospitalizační funkce nemocnice i nadále zásadní význam, dochází nejen k posunu od klinické péče k denní péči, ale také k posunu od klinické a denní péče k péči ambulantní.

Ambulantní péče není pouze předstupněm případné hospitalizace v nemocnici, či další stupeň následující po hospitalizaci. Moderní ambulantní péče představuje samostatný uzavřený okruh vyšetření a léčby, která je souběžná s péčí klinickou.

Tento trend rozvoje se projevuje ve vyšších a nově koncipovaných prostorových a technických nárocích na vybavení ambulantních stanic a v nových požadavcích na variabilitu a flexibilitu jejich uspořádání.

Definice - pojmy

Ambulantní stanice je oddělení v nemocnici nebo nezávislé zdravotnické zařízení sloužící pro pacienty, kteří mohou být ošetřeni nebo vyšetřeni bez celkové anestezie a bez přísně čistého hygienického prostoru, s požadovanou kvalitou a efektivností. Toto zařízení umožňuje z funkčního a organizačního hlediska integrovanou realizaci činností, souvisejících s vyšetřením a s ošetrovatelskou péčí a zajištěním komplexu služeb během přítomnosti pacienta na ambulantní stanici.

Doporučuje se, aby se oddělené ambulantní praxe přidružovaly k nemocnicím, čímž se zajistí kontinuita odborné péče a lepší kvalita péče. Všichni odborní lékaři tak budou mít možnost působit jak v ambulancích, tak v lůžkové části nemocnice. Dalším důvodem jsou ekonomické aspekty (méně duplikací u nákladné zdravotnické techniky). V některých případech může nemocnice poskytovat ambulantní péči na více než jednom místě, tzv. statelní ambulace (hlavním důvodem je lepší dostupnost).

Ambulantní stanici lze z hlediska její činnosti členit na tři funkční skupiny zajišťující:

- anamnézu (fyzikální vyšetření a administrativní činnosti)
- diagnostické funkce (vyšetření funkce orgánů, laboratorní a přístrojová vyšetření)
- terapeutické funkce (ošetření a zákroky).

Ambulantní stanice je tvořena větším počtem ordinačními jednotkami a v některých případech doplněna i o centrální ambulantní jednotkou.

Ambulantní péče poskytovaná jedním nebo několika (1-5) odbornými lékaři vyžaduje jiný stavební standard, a proto je řešena samostatně. Nicméně prostor standardní jednotky navrhovaný tímto standardem by měl být minimálním standardem také pro samostatně působící ordinační jednotky.

Ordinační jednotkou se rozumí celek, který zahrnuje prostor a vybavení, které jsou nezbytně nutné pro činnost jednoho ambulantního lékaře-specialisty.

Ordinační jednotku tvoří místnosti pro potřeby anamnézy a místnost pro vyšetření. Dále k ordinační jednotce patří také i prostory pro zajištění administrativních činností a archivace a čekárna/šatna.

Standardní ambulantní jednotka (viz 2.1.) je dostačující pro téměř všechny odbornosti. Výjimku tvoří ambulantní jednotky oftalmologů, lékařů ORL a urologů, protože zde je potřeba zvláštního vybavení, které vyžaduje více prostoru. Tento typ ambulantní jednotky nazývá **specializovaná ambulantní jednotka**.

Většina ambulantních jednotek může být řešena jako společná pro více odborností. Např. jednu jednotku může v dopoledních hodinách využívat dermatolog, zatímco odpoledne neurolog. Ve větších nemocnicích s větším počtem odborných lékařů na danou odbornost, využívá daná odborné oddělení své vlastní jednotky.

Počet jednotek se vypočítává z počtu odborných lékařů na danou odbornost. Pro každou odbornost se dá vypočítat procentuální vyjádření času stráveného v ambulaci.

2. Místnosti , plochy, Technické Vybavení

2.1 Standardní ordinační jednotka

Standardní ordinační jednotka se skládá z:

- ordinace/pracovny ambulantního lékaře;
- vyšetřovny (jedna velká nebo dvě malé vyšetřovny) s šatnou;
- přípravný/pracoviště sestry(registrace) + archiv
- čekárny (s toaletou pro 3-4 jednotky a věšáky) pro 6 až 8 osob.

Základní členění užitkové plochy Standardní ordinační jednotky

místnost	užitková plocha /m2/
ordinace/pracovna lékaře	14
vyšetřovna (-y), včetně šatny (šaten)	20
přípravná/pracoviště sestry(registrace) + archiv	10+2
čekárna	11
Celková užitková plocha standardní ordinační jednotky	57 m ²
Oftalmologie, ORL a urologie vyžadují dalších 10 m ² navíc	

Pozn./ Nemocnice mohou upřednostňovat sdílení recepčních/registračních činností, archivu a čekárny/šatny a řešit je jako společné pro více ordinačních jednotek (viz 2.3. – centrální ambulantní jednotka).

Stavebně-technická doporučení pro standardní ordinační jednotky jsou zmíněna v příloze č.1

Ambulantní péče zmíněných odborností (oftalmologie, ORL, urologie) vyžaduje zvláštní prostor, vzhledem k potřebě zvláštního vybavení. Tyto jednotky nemohou být využívány dalšími odbornostmi.

2.2. Diagnostické a terapeutické zařízení

Téměř všechna tato zařízení vyžadují samostatný stavební standard. Patří zde:

- radiodiagnostická jednotka
- laboratoře
- zákrokové sály
- endoskopické pracoviště
- fyzioterapie apod.

2.3 Centrální ambulantní jednotka

Řada funkcí může být sdružena do centrální jednotky místo toho, aby byly u každé ambulantní jednotky zvlášť.

Centrální ambulantní jednotka poskytuje služby všem ambulantním jednotkám ambulantního oddělení. Nejčastěji jsou sdruženy tyto funkce:

příjem (recepce, registrace, informace pro pacienty, čekárna, toalety pro pacienty, prostor pro nerušené telefonování)
administrativně správní zázemí (kancelář management stanice -administrativní a provozní činnosti, prostor pro porady, kurzy, přednášky apod., archiv)
zázemí pro personál (šatny,toalety ,stravování-občerstvení apod.)
služební (pomocné) místnosti (skladové prostory , údržba, úklidové komory, sklady odpadů s periodickým režimem odvozu a likvidace).

Také diagnostické a terapeutické zařízení by mělo sloužit pro všechny nebo většinu odborností:

- specializované vyšetřovny a ošetřovny .

Při rozhodování o jejich soustředění do centrální ambulantní jednotky je nutno vždy vážit mezi výhodami *koncentrace* diagnostických a terapeutických zařízení s ohledem na vyšší efektivnost (vyšší využití, sdílení odborného personálu, nižší náklady) v rámci ambulantní stanice, a výhodami jejich *dekoncentrace* s ohledem na plánovací režimy, speciální přípravu podle typu péče, kratší pěší trasy pro pacienta a specialistu.

3. Zásady pro Navrování Ambulantní Stanice

Obecné požadavky na provozní místnosti

Základní požadavky na prostory ambulantní části jsou následující:

- provozní místnost, která má povahu trvalého pracoviště nebo pobytu, musí mít zabezpečeno přímé osvětlení a větrání okny. Ostatní provozní místnosti (i čekárny), kde nelze docílit přímé osvětlení a větrání, lze osvětlení a větrání zajistit uměle
- provozní místnosti mají mít světlou výšku 3 m, ve výjimečných případech lze povolit min. sv. výšku 2,5 m (např. při rekonstrukcích). Komunikace a vedlejší prostory musí mít sv. výšku nejméně 2,4 m
- v provozních místnostech se požaduje 15 m³ vzdušného prostoru a nejméně 2m² volné podlahové plochy . Pokud není dodržena tato podmínka, musí být dodrženy mikroklimatické parametry:
 - o teplota vzduchu

- provozní místnost $T_{min}=22^{\circ}\text{C}$
- čekárny $T_{min}=20^{\circ}\text{C}$
- relativní vlhkost
 - 30 –50 %
- při objemu 15 m³ na osobu se musí dosáhnout jednonásobné výměny vzduchu za jednu hodinu. Pokud se v místnosti nedosahuje objemu vzdušného prostoru 15 m³ na osobu, zvyšuje se požadavek na stanovenou výměnu vzduchu v příslušném poměru
- prostory čekáren pro pacienty musí mít plochu nejméně 2m² na jednoho pacienta, přitom je nutné dodržet nejmenší plošný požadavek místnosti 8m².
- do zařízení je nutno zajistit přístup a užívání pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace / viz. vyhláška č.369/2001 Sb.,/.

Stavebně-technické zásady

- vstup do zařízení ambulantní péče musí být řešen jako bezbariérový, kde nelze zajistit tuto podmínku (jen při rekonstrukcích) musí být vstup pro imobilní lidi zajištěn náhradním způsobem (návštěvní službou apod.).
- pro potřeby provozu je nutno zajistit rozvod studené i teplé vody do všech potřebných míst. Tam, kde by mohlo dojít k opaření pacienta, výtok teplé vody musí být omezen na max. hodnotu 40 °C, u ostatních výtoků (služebních) je doporučována teplota 60°C. Přívod vody do objektu musí být dostatečný i pro potřeby PO (požární ochrany)
- elektrické napětí musí být řešeno 220/380 V, jištění a napojení na náhradní zdroj musí být v souladu s předpisy BP (bezpečnosti práce) a PO
- v provozních místnostech je osvětlení základní 300 lx, při potřebě zvýšit intenzitu osvětlení bude použito místní přisvětlení
- protipožární opatření jsou platná podle obecných zákonných předpisů
- zajištění mikroklimatu vnitřních prostor pomocí topení, chlazení, ventilace, zvlhčování
- v provozních místnostech musí být zajištěno patřičné odhlučnění aby byly dodrženy předepsané limity denní a noční, dle platných předpisů.
- odklon slunečních paprsků a zajištění výhledu z provozních místností se stává v současné době velmi diskutovaným tématem a v nově navrhovaných stavbách by tento problém měl mít své řešení – více využívat venkovní žaluzie, provádět na fasádě konstrukční prvky, které plní funkci estetickou, ale i funkci na odklon tepla apod.

Prostorové vztahy

Pro oddělení s ordinacemi lékařů je z logistického a organizačního pohledu důležitá dobrá dosažitelnost zvláště oddělení pro vyšetření a ošetření či léčbu.

Vzájemná vzdálenost mezi posledně jmenovanými odděleními a oddělením s ordinacemi lékařů nesmí být ve vztahu k rozloze nemocnice jako celku příliš velká. Výškových rozdílů na oddělení s ordinacemi lékařů se musíme pokud možno vyvarovat. Pokud se při převozu pacientů musí použít výtahů, musí být tyto ovládány pomocí přednostního řízení.

Ostatní požadavky na prostor

S přesunutím těžiště z kliniky na polikliniku vzniká na oddělení s ordinacemi lékařů větší možnost pořádat konsilia a porady. V některých případech nemocnice převádějí

na oddělení s ordinacemi lékařů také operační management. Tím se co nejvíce zkrátí komunikační linie mezi „pracovním poschodím“ a managementem nemocnice. Dále existuje v určitých případech potřeba lokalizovat chorobopisy pacientů na oddělení s ordinacemi lékařů.

Specifikace věcných a technických požadavků na vybavení stanovuje Vyhláška o věcných a technických požadavcích na vybavení zdravotnických zařízení.

Příloha č.1

Stavebně-technická doporučení pro *standardní ordinační jednotku* a její základní vybavení

Standardní ordinační jednotka se skládá z:

- ordinace/pracovny ambulantního lékaře (14 m²);
- vyšetřovny/ošetřovny (20 m²);
- přípravný/pracoviště sestry(registrace)-10 m² ; archiv 2 m²
- čekárny (s toaletou a šatnou) pro 6 až 8 osob – 11 m² .

Celková užitková plocha standardní ordinační jednotky (modul) činí 57 m² .

Pozn. 1./

Výše uvedené parametry musí být zachovány při každé nové výstavbě, nebo přístavbě ambulantních jednotek a při rekonstrukcích.

Z důvodů stavební dispozice v případech rekonstrukcí, může být v nezbytných případech jako provozní řešení realizováno sloučení některých pracovišť pro lékaře a sestru.

Jedná se o dvě možná řešení :

- *o sloučení ordinace lékaře a vyšetřovny/ošetřovny, přičemž pracoviště sestry zůstává oddělené. V tomto případě je minimální plocha ordinace lékaře/vyšetřovny 20 m².*
- *o sloučení ordinace lékaře a pracoviště sestry, přičemž vyšetřovna/ošetřovna zůstává jako samostatná místnost. V tomto případě je plocha společného pracoviště lékaře a sestry 16m².*

Jako zcela vyjimečné řešení by mělo být realizováno společné pracoviště lékaře a sestry v jedné místnosti.

Takové řešení je nutno považovat za provizorní a dočasné. Minimální plocha takového pracoviště činí 24m².

Pozn.2./ V případě sdružení ordinačních jednotek do ambulantní stanice je možno recepční/registrační činnost, archiv a čekárny/šatny řešit jako společné pro více ordinačních jednotek (viz 2.3. – centrální ambulantní jednotka).

1. Ordinace/pracovna lékaře

Funkce místnosti

Místnost musí být vhodná pro konzultace pacienta s příslušným specialistou.

Z organizačních důvodů je žádoucí, aby vedle této místnosti byla situována místnost pro asistenta a vyšetřovna.

Zařízení a vybavení

Na jedno pracoviště je potřeba alespoň jeden standardní psací stůl, kancelářská židle, židle pro pacienta a případně doprovod a skříň.

Rozměry

Užitková plocha činí nejméně 14 m², přičemž se počítá s přítomností invalidního vozíku.

2. Vyšetřovna/ošetřovna

Funkce místnosti

Místnost musí být vhodná pro provádění vyšetření ambulantních pacientů a pro terapeutické funkce (ošetření a zákroky). Z organizačních důvodů je žádoucí, aby byla tato místnost situována v bezprostřední blízkosti ordinace/pracovny lékaře příslušné specializace.

Doporučuje se využít principu dvou vyšetřoven na každou ordinaci/pracovnu.

Zařízení a vybavení vyšetřovny

vyšetřovací stůl, pracovní deska s umývadlem na opláchnutí, pracovní plocha pro přípravu zdravotnického materiálu a orientačního laboratorního vyšetření, židle (židlí), stoličky, skříně na léčiva (s vymezeným prostorem pro prostředky nutné k terapii šoku) a zdravotnický materiál, infuzní stojan, chladnička, svítidlo, odpadkový kbelík sloužící na pomůcky a materiál na jedno použití.

Rozměry

Užitková plocha činí 20 m² resp. 2x 10 m². Podle druhu ambulantní péče se zřizuje buď jedna velká vyšetřovna (20 m²), nebo dvě malé vyšetřovny (10 m²).

3. Přípravná/pracoviště sestry - recepce/registrace

Funkce místnosti

Místnost musí být vhodná pro provedení následující činnosti:

domlouvání návštěv s pacienty polikliniky a zaznamenání jejich specifických údajů;

zajištění a plánování návštěv z příslušné jednotky polikliniky;

zajištění administrativních údajů, které jsou kromě jiného určeny příslušné jednotce polikliniky.

Zařízení a vybavení

Zařízení se skládá hlavně z kancelářského nábytku pro administrativní práci, pracovní desky pro PC a tiskárnu, židlí .

Rozměry

Užitková plocha činí nejméně 10 m² na jednu ordinační jednotku. Na ordinační jednotku je potřebné jedno pracoviště.

Archiv

Užitková plocha činí nejméně 2 m² na jednu ordinační jednotku. Je vhodné, aby byl součástí (stavebně oddělenou) pracoviště sestry, nebo v jejím těsném sousedství.

4. Čekárna

Místnost musí být vhodná pro ambulantní návštěvy polikliniky a pro vozíčkáře bez ohledu na to, zda s sebou mají doprovod. Její součástí je šatna a toaleta pro pacienty. Užitková plocha činí 11 m² na jednu ordinační jednotku.

Příloha č.2

Stavebně-technická doporučení pro centrální ambulantní jednotku a její základní vybavení

Pokud je ambulantní stanice tvořena více ordinačními jednotkami (standardními, nebo specializovanými) je vhodné soustředit vybrané činnosti jednotlivých ordinací do jedné centrální ambulantní jednotky, která je využívána všemi ordinačními jednotkami..

Centrální ambulantní jednotka poskytuje služby pro ostatní ordinační jednotky ambulantní stanice a zpravidla zahrnuje dále uvedené prostory :

- příjem (recepce, registrace, informace pro pacienty, čekárna, toalety pro pacienty, prostor pro nerušené telefonování)
- administrativně správní zázemí (kancelář management stanice -administrativní a provozní činnosti, prostor pro porady, kurzy, přednášky apod., archiv)
- zázemí pro personál (šatny,toalety ,stravování-občerstvení apod.)
- služební (pomocné) místnosti (skladové prostory , údržba, úklidové komory, sklady odpadů s periodickým režimem odvozu a likvidace).

Zvláštní případ centrální ambulantní jednotky je jednotka zahrnující :

- specializované vyšetřovny a ošetřovny .

Při rozhodování o jejich soustředění do centrální ambulantní jednotky je nutno vždy vážit mezi výhodami *koncentrace* diagnostických a terapeutických zařízení s ohledem na vyšší efektivnost (vyšší využití, nižší náklady) v rámci ambulantní stanice, a výhodami jejich *dekoncentrace* s ohledem na plánovací režimy, speciální přípravu podle typu péče,kratší pěší trasy pro pacienta a specialistu. Pro centrální ambulantní jednotku tohoto typu se použijí standardy pro specializované ordinační jednotky ambulantní péče .

Centrální ambulantní jednotka

1. Příjem

1.2 Centrální recepce/registrace

Funkce místnosti

Místnost musí být vhodná pro provádění následující činnosti:

- plánování návštěv poliklinických pacientů a zaznamenání údajů o nich;
- dohodnutí schůzek z polikliniky s ostatními odděleními organizace nemocnice;
- zajištění a plánování návštěv ve věci léčebných a vyšetřovacích úkolů;
- zajištění administrativních údajů;
- vytištění jmenovek/karet pacientů;

Dále se zde kontrolují údaje o pacientech.

Zařízení a vybavení

V souvislosti s automatizovaným zpracováním údajů se musí počítat s pracovišti vybavenými informační technologií.

Počet a rozměry

V závislosti na velikosti spádové oblasti (počtu pacientů , jejich struktury a počtu návštěv pacientů) je pro tuto činnost doporučený počet pracovišť:

- 1 pracoviště pro cca 1500 návštěv pacientů/měsíc resp. pro 200 lůžek (pokud jde o polikliniku v nemocnici). Minimálně se zřizují 2 stanoviště.

Na jedno pracoviště činí užitečná plocha nejméně 8 m².

1.2 Centrální čekárna

Funkce místnosti

Místnost, která musí být vhodná pro ambulantní pacienty a vozíčkáře, je určena pro příjem pacientů před tím, než navštíví specialistu nebo specializované oddělení.

Z hlediska osobního kontaktu je vhodné umístit tuto čekárnu v blízkosti centrální recepce/registrace.

Toalety pro pacienty

V blízkosti centrální čekárny musí být pro potřeby pacientů umístěny toalety, které jsou rozdělené na dámské a pánské a vybaveny vstupními místnostmi.

Doporučuje se, aby byla v blízkosti centrální čekárny zajištěna toaleta pro vozíčkáře, a to jak pro návštěvníky, tak pro personál.

1.3 Místnost pro přebalování dětí

Taktéž se doporučuje, aby byla zajištěna místnost, ve které je možno přebalovat děti.

Zařízení se skládá hlavně z pracovní desky, umývadla na opláchnutí, židle (židlí), stoličky, skříňe a kbelíku na odpadky na pomůcky a materiál sloužící k jednomu použití.

Užitečná plocha činí 5 m².

2. Administrativně správní zázemí

2.1 Pracovna pro management stanice

Tato místnost slouží jako pracovna pro management polikliniky, dále může sloužit ke konzultacím či také pro porady se zaměstnanci a zástupci externích organizací atd.

Užitečná plocha činí obvykle nejméně 14 m², ale pokud se zde mohou současně konat schůze asi 8 osob, případně se zde podávají instrukce zaměstnancům, měla by zabírat asi 20 m².

2.2 Konzultační a zasedací místnost

Místnost může sloužit ke konzultacím či jako pracovna pro posudkové porady.

Užitková plocha činí nejméně 16 m², ale pokud se v místnosti konají i malé skupinové porady, měla by zabírat 20 m².

2.3 Pracovna pro potřeby specializovaného personálu

Pro potřeby různých specializací je nezbytně důležité, aby byly zajištěny pracovní prostory/místnosti pro specializovaný personál.

Ke specializovanému personálu patří následující skupiny: dietetik, logoped a specializované zdravotní sestry v oborech diabetologie, cara (chronické a specifické respirační poruchy, onemocnění dýchacích cest jako astma a bronchitis), revmatu, péče o pacienty s vývodem navenek, inkontinencí a sociální psychiatrie.

Užitková plocha činí 14 m².

2.4 Archiv - administrativa/plánování

Velikost archivu je dána použitou archivační technikou a rozsahem stanice . základní modul velikosti je 18m2. Zde se zajišťuje i svodná administrativní a plánovací činnost, jako je koordinace využití specializovaných vyšetřoven/ošetřoven apod.

3. Zázemí pro personál

3.1 Šatna

Vedle centrálního zařízení musí být vybavena také šatna pro zaměstnance pro poliklinické oddělení, ve které mohou být uschovány osobní předměty a civilní svrchní šatstvo.

3.2 Toalety a sprchy pro personál

Jídelna/místnost pro občerstvení

Místnost pro podávání jídel a přípravu občerstvení.

Dále může místnost sloužit pro podávání a přijímání instrukcí.

4. Provozně - služební místnosti

4.1 Sklad zásob

Místnost musí být vhodná pro uskladnění materiálu pro potřeby oddělení s ordinacemi lékařů.

Užitková plocha činí nejméně 12 m².

4.2 Pracovní sklady

V této místnosti se skladují čisticí a desinfekční prostředky, pokud je vlastní zaměstnanci potřebují k úklidu na udržení čistoty, který není zajišťován externě.

4.3 Sklad odpadu (dočasný)

Místnost musí být vhodná pro dočasný sklad odpadu v odpadních nádobách a bednách.

Užitková plocha činí nejméně 4 m².